

Държавен бюджет

Същност и функции на държавния бюджет

Държавният бюджет е основен финансов план на държавата, с помощта на който се централизира и преразпределя съществена част от създадения национален продукт. С одобрение на Парламента се насочват средства към жизнено важни сфери като образование, отбрана, вътрешна сигурност, изграждане на инфраструктура, социално осигуряване, развитие на териториалните общности, издръжка на държавната администрация и други.

Държавният бюджет е натоварен с изпълнение на следните функции:

Стопанска функция - регулиране на доходите; осигуряване на средства за инвестиции на стопански субекти; стимулиране на дейности за обществото; стимулиране на фундаментални научни изследвания; ограничаване на дейности, опасни за здравето и вредни за природата.

Политическа функция - постигане на параметрите, поети от управляващата политическа сила.

Социално - културна функция - осигурява достоен живот на населението, инвалидите и безработните; финансира комуналното стопанство и културата.

Контролна функция - позволява Парламентът да контролира Правителството при използване на средствата.

Военна функция - гарантира вътрешната и външната сигурност.

Екологична функция - осигурява съхраняване на природните дадености, намаляване на замърсяването, озеленяване, рециклиране на битови отпадъци.

Принципи на изграждане на бюджета

Общоприети са следните принципи:

Публичност - публикува се в Държавен вестник, обсъжда се открито приемането му и е съпроводено с дебати и предложения.

Реалност - означава съгласуваност между приходи и разходи както количествено, така и по време.

Пълнота на бюджета - обхващане на всички приходи и разходи, а за извънредни ситуации създаване на специален фонд.

Специализация на бюджета - класификация на приходите и разходите по елементи и параграфи.

Единство на бюджета - това е обвързване на бюджета на отделните звена с държавния бюджет.

Ефективност на бюджета - постигане на максимален ефект при използване на бюджетните средства.

Видове бюджети

Централен бюджет - включва приходите и разходите на централната държавна власт. Разработва се от Правителството и се приема от Парламента. Влиза в сила след обнародване в Държавен вестник и започване на бюджетния период.

Териториални бюджети - това са бюджетите на общините, които се утвърждават от сесия на Общинския съвет.

Специализирани бюджети - това са бюджетите на отделните министерства и ведомства.

Бюджетна технология

Бюджетната технология включва процедурите по подготовка, обсъждане, приемане, изпълнение и отчет на бюджета. Съгласно Конституцията на РБ инициатива за разработване и внасяне за приемане в Народното събрание на законопроект за държавен бюджет, принадлежи на Министерския съвет.

Бюджетната година е равна на календарната година.

При окончателно отхвърляне на проектобюджета от Парламента е възможно: оставка на Правителството, съставяне на ново и нов проект на бюджета; разпускане на Парламента и провеждане на нови парламентарни избори и Правителство.

Ако не се приеме бюджета, остават параметрите на миналогодишния бюджет до приемането на нов такъв. Във връзка с изпълнението на бюджета възниква понятието "касово изпълнение" на бюджета. Това включва дейността на банковата система по събиране, съхраняване и обслужване на държавните приходи, обслужване на бюджетни и извън бюджетни сметки, отпускане на бюджетни кредити. Банковото обслужване на бюджета е безплатно съгласно Закона на БНБ. Разходите по бюджетни сметки не може да надхвърлят приходите.

Приключването на бюджета става на 31 декември, като отчетът му се приема от Народното събрание, но има по-скоро политически ефект.

Бюджетен контрол

Бюджетният контрол се осъществява от:

Сметната палата - осъществява се одиторски контрол на законосъобразност на приходите и разходите;

Агенции за държавна финансова инспекция;

Икономическа полиция;

Министерството на финансите;

Национална агенция за приходите (НАП).

